

مایلیم این نامه را با ابراز درود و احترام آغاز کرده و نگرانی‌های زیر را با شما در میان بگذاریم. ما امضا کنندگان این نامه، با اظهار نگرانی عمیق نسبت به وضعیت زندانیان سیاسی و عقیدتی در ایران و نقض سیستماتیک و نظام مند، حق سلامت و حیات آنان، توجه شما را به جنبه ای از سرکوب جلب می‌کنیم که تاکنون کمتر در مرکز توجه بوده است: نقش بخشی از کادر درمان و نهادهای وابسته به سازمان زندان‌ها و پزشکی قانونی در استمرار شکنجه، پنهان‌سازی حقیقت و مرگ تدریجی زندانیان.

بر اساس اسناد رسمی و گزارش‌های متعدد، کادر بهداشت و درمان در زندان‌های ایران زیرمجموعه سازمان زندان‌هاست که مستقیماً زیر نظر قوه قضاییه عمل می‌کند. این نیروها یا به‌صورت رسمی در استخدام سازمان زندان‌ها هستند، یا از طریق قراردادهای مشترک میان سازمان زندان‌ها، وزارت بهداشت و دانشگاه‌های علوم پزشکی به کار گرفته می‌شوند. به این ترتیب، مسئولیت درمان زندانیان در ساختاری بسته و غیرپاسخگو توزیع شده است؛ ساختاری که در آن وظیفه درمان، عملاً به ابزار کنترل و سرکوب تبدیل شده است.

گزارش‌های منتشر شده از عفو بین‌الملل، دیده بان حقوق بشر و منابع مستقل ایرانی نشان می‌دهد که در بسیاری از موارد، برخی از پزشکان و پرستاران زندان به دلیل وابستگی به سیستم یا تحت فشار موجود امنیتی در موارد متعددی از ثبت آثار شکنجه و سوء رفتارهای درمانی خودداری کرده، به صدور گواهی‌های خلاف واقع یا تایید ناعادلانه صلاحیت جسمی برای ادامه بازداشت، اقدام می‌نمایند که مصداق روشنی از شکنجه سفید و اعمال محرومیت درمانی بر زندانیان است و نتیجه این تلاش‌های عامدانه سیستماتیک در موارد زیادی به تشدید بیماری جسمی و روانی، ایجاد فشار مضاعف بر زندانیان یا حتی مرگ زندانیان انجامیده است که مصداق‌هایی از قتل حکومتی هستند و از نمونه‌های مستند آن می‌توان به احمد رضا جلالی، بکتاش آبتین، وحید صیادی نصیری، سمیه رشیدی، جواد روحی، وحید صیادی نصیری، شاهرخ زمانی، بهنام محجوبی فاطمه سپهری، راحله راحمی‌پور، زینب جلالیان، مطلب احمدیان، مهوش ثابت، پروین میرآسان، معصومه عسگری، پوران ناظمی کاظم علی‌نژاد، حسین رونقی و ... اشاره نمود.

به نحوی که کادر درمان زندان را به قسمتی از بازوی سرکوب حکومت تبدیل می‌کند. این در حالی است که استفاده از خدمات درمانی و پرهیز از هرگونه محدودیت در ارائه آن هم طبق قوانین جهانی -از جمله قواعد ماندلا- و هم قوانین کشوری حق همه زندانیان بوده، هرگونه نقض آن معادل جنایت علیه بشریت است.

در عین حال، ما می‌دانیم که در میان کادر درمان زندان‌ها، پزشکان و پرستاران شریف نیز حضور دارند که در حد توان خود از اصول اخلاق پزشکی دفاع کرده و حتی جانشان را به خطر انداخته‌اند. تمایز میان این دو گروه برای حفظ شرافت حرفه پزشکی ضروری است.

مسئولیت اخلاقی جامعه پزشکی جهانی ایجاب می‌کند که در برابر آن دسته از پزشکان، پرستاران و کارشناسان پزشکی قانونی که در «شکنجه سفید» و «اعدام سفید» نقش داشته‌اند، سکوت نکند. بی‌تفاوتی در برابر این موارد، نه تنها نقض سوگند بقراط، بلکه تهدیدی برای وجدان جمعی و بنیان اعتماد عمومی به حرفه‌ی پزشکی در سراسر جهان به شمار می‌رود.

کمیته آزادی زندانیان سیاسی در ایران

در پیوست این نامه، گزارشی مستند و تفصیلی شامل شهادت‌ها، روایت‌های میدانی و داده‌های مستند از منابع معتبر بین‌المللی ارائه شده است که جزئیات وضعیت نظام درمانی زندان‌ها و نقش بخشی از کادر پزشکی در روند سرکوب را به روشنی بیان می‌کند.

بر اساس آنچه پیشتر گفته شد، ما از نهادهای بین‌المللی پزشکی و حقوق بشری از جمله انجمن جهانی پزشکی (WMA)، گزارشگر ویژه وضعیت حقوق بشر در ایران، کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل (OHCHR)، کمیته سوم مجمع عمومی سازمان ملل، شورای حقوق بشر سازمان ملل (UNHRC)، پزشکان بدون مرز (MSF)، فدراسیون بین‌المللی حقوق بشر (FIDH) و پزشکان برای حقوق بشر (PHR)، با توجه به اینکه سلامتی، بهداشت و درمان به عنوان بنیادین ترین حق بشری در منشور ملل متحد مورد طرح قرار گرفت و الزاماتی را برای دولت‌ها در جهت فراهم ساختن بهداشت و سلامت در جامعه ایجاد کرد، از جمله بند (ب) ماده 55، منشور ملل متحد مقرر می‌دارد دولت‌ها متعهد به ترویج راه‌حلهایی برای مشکلات مربوط به سلامت و درمان هستند. نیز به موجب، بند 1، ماده 55، اعلامیه جهانی حقوق بشر، هر کس حق شایسته از حیث... مراقبت‌های پزشکی و خدمات اجتماعی را دارد؛ نیز بر پایه اساسنامه سازمان بهداشت جهانی (1946) تعریفی جامع از سلامت و درمان ارائه شده است. همچنین اسناد بین‌المللی و منطقه‌ای متعددی اعم از «خاص و عام» و چند اعلامیه، این حق به رسمیت شناخته شده، از جمله اسناد بین‌المللی که تأکید زیادی بر مسئله بهداشت و سلامت و درمان داشته، ماده 12، پیمان بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و نیز اعلامیه هزاره سوم توسعه است.

با استناد به ماده 7 میثاق حقوق مدنی و سیاسی که اشاره داشته «هیچ‌کس نباید به شکنجه و رفتارها و مجازات ظالمانه و غیرانسانی محکوم شود»، و کنوانسیون بین‌المللی رفع همه اشکال تبعیض نژادی که بر اصول عدم تبعیض و برابری موجود در میثاقین و بند 4 ماده 5 بر حق استفاده از بهداشت عمومی و مراقبت‌های پزشکی - درمانی، تأکید میکند و به ویژه به استناد بند (ب) ماده 7 اساسنامه رم دیوان کیفری بین‌المللی، با عنوان «جنایت علیه بشریت»: «ریشه کن کردن، شامل تحمیل عمدی وضعیت خاصی از زندگی است از جمله محروم نمودن از «دسترسی به دارو، درمان، غذا و...» و بند (X) ماده 8 آن دیوان کیفری در خصوص «جرایم جنگی»: [در معرض نقص بدنی یا هر نوع آزمایش پزشکی و یا محرومیت از درمان و رسیدگی پزشکی که به ضرر شخص بوده و موجب مرگ یا خطر جدی برای آن شخص شود...] که به منظور منهدم کردن بخشی از یک جمعیت اعم از زندانیان و... برنامه ریزی شود، درخواست عاجل و جدی برای پیگیری و کمک داریم تا:

- موارد مستند نقض اخلاق پزشکی در زندان‌های ایران را ثبت و تحقیقات مستقل در این زمینه انجام دهند.
- با استفاده از حداکثر ظرفیت‌های حرفه‌ای و بین‌المللی، قوه قضاییه و حکومت اسلامی در ایران را به پاسخگویی، شفاف سازی در جهت رفع مشکلات موجود که جزء حقوق اولیه انسانی است و ادار نمایند و نسبت به تعقیب و پیگیری بین‌المللی مسئولان و اعضای از کادر درمان که در این تخلفات مشارکت داشته‌اند، اقدام نمایند.

کمیته آزادی زندانیان سیاسی در ایران

- سازوکارهای انضباطی و حرفه‌ای لازم برای تعلیق یا لغو عضویت پزشکانی که در این تخلفات مشارکت داشته‌اند، فعال شود.

صیانت از سلامت و کرامت انسان‌ها حقی اولیه و انسانی بوده ما اجازه نخواهیم داد حکومت اسلامی و قوه قضاییه متبوع آن با سوءاستفاده از ارائه خدمات درمانی به صورت سازمان یافته و برنامه‌ریزی شده و با استفاده از کادر درمان به عنوان ابزار سرکوب و شکنجه سفید، بر ضد یک فرد یا یک جمعیت غیرنظامی محبوس در زندانها که عمداً به قصد ایجاد رنج عظیم یا صدمه شدید به جسم یا به سلامت روحی و جسمی زندانیان صورت می‌گیرد، در این حق اولیه خللی وارد کند و بدون شک جامعه پزشکی - حقوقی در روشنگری و مطالبه‌گری در این مورد بیش از تمام گروه‌ها مسئولیت دارند.

با احترام

کمیته آزادی زندانیان سیاسی در ایران

شبکه جهانی برای آزادی زندانیان
سیاسی و عقیدتی در ایران

آیفا، انجمن مستقل جهانی پزشکان و کادر
درمان

- دکتر نیره انصاری، حقوق‌دان، متخصص حقوق بین‌الملل و حقوق اروپا، مدافع حقوق بشر
- طنز کلاهچیان، وکیل دادگستری و مدافع حقوق بشر

پیوست:

پیوست شماره ۱

گزارش مستند درباره وضعیت بهداشت و درمان در زندان‌های ایران
گردآوری و تنظیم بر اساس مصاحبه‌ها، شهادت‌ها و گزارش‌های عفو بین‌الملل و سایر منابع مستقل.

www.cfppi.org
 Twitter: @IranCfppi @IranCfppiEng
 www.instagram.com/cfppi
 Facebook /IranZendaniSiasi Telegram: t.me/CFPPI3

cfppiiran2006@gmail.com
 Tel: +447572356661
 +31622029312
 Registration Number: 1505988-7

کمیته آزادی زندانیان سیاسی در ایران

متن زیر خلاصه گزارشی است بر اساس مجموعه‌ای از مصاحبه‌ها با زندانیان سابق و فعلی، روایت‌های میدانی و همچنین گزارش‌هایی از عفو بین‌الملل و سایر منابع مستقل حقوق بشری.

۱. وضعیت کلی بهداشت و درمان در زندان‌های ایران

وضعیت بهداشت و مراقبت‌های پزشکی در زندان‌های ایران بسیار نابرابر و متفاوت است. تنها تعداد اندکی از بندهای زندان‌ها به صورت منظم اداره می‌شوند و امکانات نسبتاً مناسبی دارند. در این بخش‌های نادر، زندانیان از نظارت روانپزشکان مجرب برخوردارند و به خدمات پزشکی مشابه با شهروندان عادی دسترسی دارند. این بندها معمولاً جنبه نمایشی و نمونه‌ای دارند و به احتمال زیاد همان‌هایی هستند که در زمان بازدید بازرسان یا نهادهای رسمی نشان داده می‌شوند.

به عنوان نمونه، در زندان وکیل‌آباد مشهد که حدود ۶ تا ۷ هزار زندانی دارد، تنها حدود ۲۰۰ نفر در بند مشاوری ۳ از امکانات درمانی نسبتاً مناسب برخوردارند.

در مقابل، در بیشتر زندان‌های کشور، از جمله اوین، رجایی‌شهر و قرچک، زندانیان در شرایط بسیار وخیم و غیرانسانی نگهداری می‌شوند و جان آنان عملاً بی‌ارزش تلقی می‌گردد. در این زندان‌ها، پزشکان و پرستاران در موارد متعدد از ارائه ابتدایی‌ترین خدمات درمانی، به ویژه به زندانیان سیاسی، خودداری کرده‌اند. با این حال، به گفته شماری از زندانیان سیاسی، شرایط زندانیان عادی در مقایسه با زندانیان سیاسی، به ویژه آنان که شهرت ملی یا بین‌المللی دارند، بسیار سخت‌تر است و در معرض خطر بیشتری قرار دارند. در بسیاری از زندان‌ها، عدم تفکیک جرائم جز در خصوص جرائم مالی، صورت نمی‌گیرد و زندانیان سیاسی همراه با مجرمان خطرناک و سنگین جرم در یک بند نگهداری می‌شوند که این امر موجب افزایش خشونت، فشار روانی و تهدید سلامت آنان می‌شود.

ممانعت از دسترسی زندانیان به مراقبت‌های پزشکی کافی و مناسب اقدامی عمدی و سازمان‌یافته است. نظام حاکم با این روش تلاش دارد زندانیان را از نظر جسمی و روانی تضعیف کند تا انگیزه مقاومت و روحیه انسانی آنان از میان برود.

در این فضا، گسترش اعتیاد و تجویز گسترده داروهای مخدر و آرام بخش بسیار رایج است. در مواردی گزارش شده که جلوگیری از درمان پزشکی به طور هدفمند انجام می‌شود تا زندانیان سریع‌تر بیمار شده یا دچار آسیب‌های جسمی و روانی، حتی تا مرگ، گردند. همچنین برخی پزشکان، به دستور مقامات زندان، گزارش‌های پزشکی را جعل یا تحریف کرده‌اند تا آثار شکنجه پنهان بماند.

گزارش عفو بین‌الملل نشان می‌دهد که از میان ۹۱ زندانی جان باخته در زندان‌های ایران، ۶۲ نفر کمتر از ۶۰ سال سن داشته‌اند و بسیاری از آنان زیر ۴۰ سال بوده‌اند. این داده‌ها بیانگر آن است که مراقبت‌های پزشکی مؤثر و منظم در زندان‌های ایران عملاً وجود ندارد.

۲. ساختار و عملکرد کادر درمان و رفتار سیستماتیک در زندان‌ها

بهداری‌های زندان‌های ایران بسیار ابتدایی و فاقد استانداردهای بین‌المللی آموزش پزشکی و تجهیزات استاندارد هستند. در بهترین حالت، امکانات این مراکز تنها به اندازه گیری فشار خون یا شنیدن صدای قلب با گوشی پزشکی محدود می‌شود. در زندان‌های کوچک‌تر و در شهرستان، وضعیت حتی بدتر است و عملاً هیچ دستگاه و ابزار تشخیصی مؤثری وجود ندارد.

کمیته آزادی زندانیان سیاسی در ایران

کادر پزشکی زندان‌ها نیز بسیار ناکافی است. بسیاری از پزشکان عمومی با حقوق اندک و بدون امکانات مناسب استخدام می‌شوند. حضور پزشک متخصص در زندان‌ها بسیار محدود است؛ گاه تنها دو تا چهار ساعت در هفته برای چندین هزار زندانی. در نتیجه، در صورت بروز بیماری‌های حاد یا شرایط اضطراری، احتمال مرگ زندانی بسیار بالاست.

در بسیاری از موارد، بیماری‌هایی که در شرایط عادی کاملاً قابل کنترل و درمان هستند، مانند فشار خون بالا، حمله آسم، سکته قلبی در مراحل اولیه یا عفونت‌های حاد، به دلیل عدم رسیدگی به‌موقع، منجر به مرگ می‌شوند، که این نوع مرگ‌ها نوعی قتل از باب تسبیب است. حتی زمانی که خطر جانی کاملاً آشکار است، زندانی به جای انتقال به درمانگاه یا بیمارستان، دوباره به سلول خود بازگردانده می‌شود.

زندانیانی که پیش‌تر بیماری شناخته شده‌ای دارند یا از بیمارستان خارج از زندان به زندان بازگردانده می‌شوند، معمولاً از ادامه درمان محروم می‌مانند. بسیاری از زندانیان سیاسی، از جمله آرش صادقی، محمدعلی طاهری و آنتا دائمی، با وجود بیماری‌های شدید از دریافت درمان مناسب محروم مانده‌اند.

ادامه درمان دارویی، تزریقی یا سرم درمانی در زندان‌ها عملاً انجام نمی‌شود. هیچگونه پیگیری یا بررسی روند بیماری صورت نمی‌گیرد. گزارش‌های متعدد عفو بین‌الملل تأکید دارند که رفتار کادر درمانی در زندان‌ها مغایر با اصول اخلاق پزشکی و تعهدات بین‌المللی دولت ایران است، از جمله اصل درمان بدون تبعیض. در شرایط حاد، یعنی زمانی که وضعیت زندانی واقعاً اورژانسی می‌شود، گاه ساعت‌ها طول می‌کشد تا او به کلینیک زندان منتقل گردد. معمولاً مسئولان زندان وضعیت زندانی را «تظاهر به بیماری» تلقی کرده یا انتقال او را نوعی امتیاز می‌دانند.

فرآیند دسترسی به درمان نیز بسیار دشوار و تحقیرآمیز است. زندانی ابتدا باید مسئول بند را مطلع کند، که اغلب درخواست او را جدی نمی‌گیرد. سپس باید اجازه نگهداری را بگیرد. نگهداری معمولاً معاینه‌ای سطحی و غیر حرفه‌ای انجام می‌دهد و گاه با توهین یا خشونت همراه است. پس از آن، زندانی به کادر کلینیک معرفی می‌شود، اما در این مرحله نیز تنها در صورتی که پزشک حاضر باشد، ممکن است مورد معاینه قرار گیرد. در ایران قانونی وجود ندارد که معاینه پس از مرگ در زندان الزامی باشد. بنابراین، اگر زندانی بر اثر کم‌توجهی یا نبود مراقبت‌های پزشکی فوت کند، موضوع پیگیری نمی‌شود. در حالی که طبق معیارهای بین‌المللی، چنین مواردی می‌تواند «اعدام فراقانونی» تلقی شود. با این حال، در قوانین داخلی ایران چنین اقدامی جرم محسوب نمی‌گردد. از سال ۱۳۵۸، مقامات ایرانی به‌طور سیستماتیک از ورود و بازرسی سازمان‌هایی مانند عفو بین‌الملل یا سایر نهادهای بین‌المللی حقوق بشری به زندان‌ها جلوگیری کرده‌اند. این امر عملاً مانع مستندسازی مستقل وضعیت بهداشت و درمان زندان‌ها شده است.

عفو بین‌الملل بارها گزارش داده که ممانعت از دسترسی زندانیان به مراقبت‌های پزشکی در ایران رفتاری سیستماتیک است. در این ساختار، نه تنها مسئولان وزارت اطلاعات و وزارت دفاع، بلکه کارکنان زندان‌ها، پرستاران و پزشکان نیز در این روند دخیل‌اند.

برخی پزشکان که تلاش کرده‌اند به زندانیان کمک کنند، تهدید، بازجویی یا به زندان‌های دیگر منتقل شده‌اند. بسیاری از پزشکان اذعان کرده‌اند که ناچارند از دستورات نیروهای امنیتی پیروی کنند تا شغل خود را از دست ندهند.

۳. نقض اصول اخلاق پزشکی و رفتار غیر انسانی کادر درمان

اخلاق پزشکی در زندان‌های ایران، توسط بخش بزرگی از کادر درمانی شامل پزشکان و پرستاران، به هیچوجه رعایت نمی‌شود.

کمیته آزادی زندانیان سیاسی در ایران

در بسیاری از موارد، زندانیان گزارش داده‌اند که در هنگام مراجعه به بهداری، پزشک حتی معاینه جسمی انجام نمی‌دهد و تنها با بی توجهی و بدون بررسی، مسکن تجویز می‌کند. در برخی موارد، بیمار پشت در ایستاده و پزشک از فاصله و بدون معاینه نسخه صادر می‌کند. شرایط بهداشتی زندان‌ها و حتی بهداری‌های داخل زندان به هیچوجه با استانداردهای لازم مطابقت ندارد. محیط‌های درمانی آلوده، فاقد تهویه، و گاه بدون امکانات پایه ضد عفونی هستند. کارکنان زندان، از جمله پرستاران و پزشکان، اغلب شکایات زندانیان را جدی نمی‌گیرند. در موارد متعدد، ماموران زندان مانع از انتقال زندانیان به بیمارستان‌های خارج از زندان شده‌اند، حتی در شرایطی که بیمار در وضعیت بحرانی یا اورژانسی بوده است. این تاخیرها در بسیاری از موارد منجر به آسیب‌های جبران‌ناپذیر یا مرگ زندانیان شده است. بر اساس یکی از گزارش‌های عفو بین‌الملل درباره ۹۶ مورد مرگ مشکوک در زندان، بیش از ۶۰ نفر از این افراد (بیش از ۷۰ درصد موارد) به‌طور مناسب درمان نشدند یا به بیمارستان منتقل نگردیدند. بسیاری از این زندانیان آخرین ساعات زندگی خود را در زندان سپری کردند، زیرا یا کارکنان زندان و یا پزشکان بهداری، وضعیت آنان را جدی نگرفتند و مانع درمان صحیح شدند. حتی در مواردی که پزشک متخصص دارویی را تجویز می‌کند، رساندن دارو به زندانی بسیار دشوار است. در این موارد، خانواده زندانی، در صورتی که امکان تماس وجود داشته باشد، باید دارو را تهیه و به زندان تحویل دهند. با این حال، بارها گزارش شده است که بخشی از داروها هنگام تحویل از بین می‌رود یا به زندانی نمی‌رسد و تنها قسمت‌هایی از بسته بندی دارو به او داده می‌شود. در کنار این موارد، گزارش‌هایی از آزار و تعرض جنسی در مراکز درمانی زندان‌ها وجود دارد. برخی از زنان زندانی از آزار جنسی توسط پزشکان و کارکنان کلینیک گزارش داده‌اند. همچنین زندانیان مرد نیز از موارد همکاری فعال کارکنان و حتی پزشکان بهداری در تعرض جنسی به برخی زندانیان سخن گفته‌اند. به دلیل شرایط فرهنگی و ترس از انتقام، بیشتر قربانیان سکوت می‌کنند و نمی‌توانند یا نمی‌خواهند درباره این موضوع سخن بگویند. این روش عمداً برای فشار روانی و شکستن روحیه زندانیان، به‌ویژه فعالان سیاسی و مدنی، به‌کار گرفته می‌شود. رفتار کادر درمانی زندان‌ها نه تنها مغایر با اصول حرفه‌ای و سوگند پزشکی است، بلکه طبق استانداردهای بین‌المللی می‌تواند نوعی شکنجه یا رفتار ظالمانه، غیر انسانی و تحقیرآمیز تلقی شود. ممانعت یا محدود کردن دسترسی زندانیان به مراقبت‌های پزشکی در ایران به‌صورت سیستماتیک انجام می‌شود. این روند تنها شامل ماموران وزارت اطلاعات و وزارت دفاع نیست، بلکه کارکنان زندان‌ها، پزشکان و پرستاران نیز در آن مشارکت دارند. هدف نهایی این اقدامات، تضعیف جسمی و روانی زندانیان، از بین بردن انگیزه مقاومت و تخریب روحیه انسانی آنان است. بسیاری از پزشکان و کارکنان بهداری زندان‌ها که سال‌ها در این محیط کار کرده‌اند، عملاً جزئی از این سیستم سرکوب و نقض حقوق زندانیان شده‌اند و در اجرای آن نقش فعال دارند.

۴. پیامدها، آمار و مسئولیت حقوقی حکومت ایران

کمیته آزادی زندانیان سیاسی در ایران

بخش عمده‌ای از مرگ و میر در زندان‌های ایران ناشی از نبود مراقبت‌های پزشکی، تاخیر در انتقال بیماران به مراکز درمانی و بی توجهی آگاهانه مسئولان است. در موارد متعددی، زندانیانی که دچار بیماری‌های قابل درمان بوده‌اند، صرفاً به دلیل سهل‌انگاری یا منع دسترسی به دارو، جان خود را از دست داده‌اند. بر اساس گزارش‌های سازمان‌های حقوق بشری، از جمله عفو بین‌الملل، ده‌ها زندانی در سال‌های اخیر در اثر کم توجهی پزشکی یا فقدان درمان مناسب جان باخته‌اند. این گزارش‌ها تصریح می‌کنند که دولت ایران از انجام تحقیقات مستقل و شفاف درباره مرگ‌های درون زندان‌ها خودداری می‌کند. بر خلاف تعهدات بین‌المللی، مقامات ایرانی نه تنها مانع دسترسی نهادهایی مانند عفو بین‌الملل و کمیساری عالی حقوق بشر سازمان ملل به زندان‌ها شده‌اند، بلکه هیچ سازوکار داخلی برای پاسخگویی در این زمینه وجود ندارد. از سال ۱۳۵۸ تاکنون، جمهوری اسلامی اجازه هیچگونه بازرسی یا نظارت بین‌المللی بر وضعیت زندان‌ها را صادر نکرده است. این سیاست، مستند سازی مستقل را تقریباً ناممکن کرده و موجب شده که خانواده‌های قربانیان و زندانیان آزاد شده، تنها منبع اطلاعات در این زمینه باشند. در عین حال، آنان نیز تحت فشار و تهدید قرار دارند تا از ارائه هرگونه سند، مصاحبه یا شهادت خودداری کنند. در بسیاری از موارد، بازماندگان زندانیان متوفی مجبور شده‌اند اسنادی مانند «توبه نامه»، «اعترافات اجباری» یا برگه‌های دروغین را امضا کنند که در آنها علت مرگ را طبیعی اعلام می‌کند. این رفتار در واقع نوعی سرپوش گذاری رسمی بر قتل‌های ناشی از اهمال یا شکنجه محسوب می‌شود. ایران یکی از کشورهای امضاکننده «میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی» است و طبق ماده ۶ آن، متعهد به حفظ حق حیات و صیانت از کرامت انسانی تمامی افراد، از جمله زندانیان، است. با این حال، ممانعت عامدانه از دسترسی زندانیان به خدمات درمانی ضروری و شرایط غیر بهداشتی حاکم بر زندان‌ها نقض آشکار این تعهدات است. رفتار حکومت ایران در زمینه مراقبت‌های پزشکی زندان‌ها، از منظر حقوق بین‌الملل، مصداق «رفتار ظالمانه، غیر انسانی یا تحقیر آمیز» و در مواردی «شکنجه جسمی و روانی» تلقی می‌شود. بر پایه اصول حداقلی رفتار با زندانیان سازمان ملل (قواعد ماندلا)، دولت‌ها موظفند شرایط درمان، تغذیه و بهداشت زندانیان را مطابق با معیارهای انسانی و غیر تبعیض آمیز تأمین کنند. نقض مکرر این اصول توسط مقامات ایرانی، نه فقط بی‌کفایتی اداری، بلکه اقدامی سیستماتیک برای تضعیف و فرسایش مخالفان سیاسی است. شواهد و روایت‌های متعدد از زندانیان و خانواده‌های آنان نشان می‌دهد که ممانعت از درمان، بی‌توجهی عامدانه پزشکی، تحقیر بیماران، و مشارکت برخی از کادر درمان در این روند، بخشی از سیاست کلی دستگاه امنیتی و قضایی جمهوری اسلامی برای شکستن زندانیان و حذف تدریجی آنان از چرخه حیات است.

فهرست منابع و گزارش های مورد استفاده:

1. Center for Freedom of Political Prisoners in Iran (CFPPI). Violating the Right to Life: Suspicious Deaths in Custody in the Islamic Republic of Iran. April 28, 2025.
<https://cfppi.org/2025/04/28/violating-the-right-to-life-suspicious-deaths-in-custody-in-the-islamic-republic-of-iran/>
2. CFPPI. Political Prisoners in Iran Are Subjected to Pharmacological Torture. November 24, 2023.
<https://cfppi.org/2023/11/24/political-prisoners-in-iran-are-subjected-to-pharmacological-torture/>
3. CFPPI. Report on Prisoners Deprived of Medical Attention in Iran. January 16, 2022.
<https://cfppi.org/2022/01/16/iran-report-on-prisoners-deprived-of-medical-attention/>
4. Amnesty International. Iran: Denial of Medical Care Puts Political Prisoners' Lives at Risk. July 2016.
<https://www.amnesty.org/en/latest/press-release/2016/07/iran-is-putting-political-prisoners-lives-at-risk-by-denying-them-medical-care/>
5. CFPPI. Pharmacological Torture in Iranian Prisons – Farsi Report (November 2023).
<https://cfppi.org/wp-content/uploads/2023/11/Report-IranPrison-Pharmacological-Torture-Farsi-Nov2023.pdf>
6. Amnesty International. Deadly Denial of Medical Care in Iran's Prisons. April 2022.

کمیته آزادی زندانیان سیاسی در ایران

<https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2022/04/deadly-denial-of-medical-care-in-irans-prisons>

7. Amnesty International. Health Taken Hostage: Cruel Denial of Medical Care in Iran's Prisons. 2016.
<https://www.amnesty.org/ar/wp-content/uploads/2021/05/MDE1341962016ENGLISH.pdf>

8. Amnesty International. Death Sentences and Executions in 2013. 2013.
<https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2021/06/mde130442013en.pdf>

9. Iran Human Rights Documentation Center. At Least 34 Political Prisoners in Iran Denied Access to Medical Care in Recent Weeks. August 2024.
<https://iranhumanrights.org/2024/08/at-least-34-political-prisoners-in-iran-denied-access-to-medical-care-in-recent-weeks/>

10. Wikipedia: Ahmad Reza Djalali.
https://en.wikipedia.org/wiki/Ahmad_Reza_Djalali

11. Wikipedia: Raheleh Ahmadi.
https://en.wikipedia.org/wiki/Raheleh_Ahmadi

12. IranWire – Special Reports and Field Accounts on Prison Conditions in Iran.
<https://iranwire.com/fa/features/41564/>

13. Iran International – Coverage on Prisoner Deaths and Medical Neglect. December 2023.
<https://www.iranintl.com/202312060603>

14. Radio Farda – Report on Siavash Bahrami, Kurdish Political Prisoner Who Died in Custody.
<https://www.radiofarda.com/a/siavash-bahrami-kurdish-political-prisoner-iran-dies/31874928.html>

15. Iran Human Rights Documentation Center. Revealing Preliminary Autopsy Report Omits Cause of Death of Iranian-Canadian Prisoner. 2018.

کمیته آزادی زندانیان سیاسی در ایران

<https://iranhumanrights.org/2018/04/revealing-preliminary-autopsy-report-omits-cause-of-death-of-iranian-canadian-who-died-in-iranian-prison/>

16. Statistical Data Sheet: Documented Medical Neglect Cases in Iranian Prisons (CFPPI Dataset).

<https://docs.google.com/spreadsheets/d/1gGrOWew2nTpAkTrtLtvejjo1AqqvtYBudSk1B7YEOk/edit?usp=sharing>